
GYMNÁZIUM NA ZÁMEČKU, MÉLA, JIŘINA, DIVOKÉ VÍNO

Výuka na gymnáziu, tehdy Střední všeobecně vzdělávací škole, byla zahájena chmelovou brigádou v Hředlích u Rakovníka. Psal se rok 1962. Vztahy, které na brigádě vznikly, přetrvaly celé tři nádherné roky. A trvají dodnes, po letech čtyřiceti osmi.

Chmelovou brigádou začínal každý školní rok a pokaždé vlak a pak autobusy odvážely studenty právě do Hředlí. Ta první brigáda byla zpočátku nesmělá. Kluci se mezi sebou a pak i s holkami oťukávali. Jaroslav vytvořil s Mélou Machálkem, Jardou Fialou a Robertem Šmiedem kvarteto. Vydrželo jim při bojových akcích na brigádě v Hředlích, při chovu akvarijních rybiček v zeměpisném kabinetu oblíbeného profesora Václava Gardavského, při pořádání večerů divadla Klubu poezie ve sklepě domu číslo 4

v libeňské Krejčího ulici i při vydávání literárního časopisu Divoké víno, který založili v září roku 1964.

Na velkou půdu hospodářského stavení v Hředlích se ubytovala stovka budoucích studentů. Jediné soukromí tvořilo vojenské lehátko široké sedmdesát centimetrů. Jediným hygienickým zařízením pro tisícovku studentů byl na násvi umístěný plechový žlab se čtyřmi kohoutky. Ale jednou týdně se chodili sprchovat do blízkého dolu.

Klukům bylo patnáct let a energie v nich vřela a testosteron přetékal. V Hředlích se na půdách stěsnila tisícovka brigádníků a vesnice se chvěla napětím – láskou i souboji. Jaroslav si své spolužačky Jiřiny všiml, ale ke sblížení ještě nedošlo.

Kromě chmelové brigády se jezdilo taky pracovat do lesa. Studenti gymnázia Na Zámečku měli družbu s polesím v Kladské ve Slavkovském lese u Mariánských Lázní. Ubytovali se v loveckém zámečku, romantické dřevěné stavbě. Z oken se koukali na Kladský rybník a rozsáhlé lesy. Kluci a holky samozřejmě v oddělených pokojích, ale daleko to k sobě neměli.

Každý večer se sešli v největší místnosti a zpívali: „Bendžo mé bendžo, jak rád tě mám...“ Jaroslav chvilku koukal na Zuzanku a její veliká kulatá prsa v námořnickém tričku, chvilku na Jiřinu a v její flanelové košili tušil prsa malinká. Tehdy ještě nebyl jednoznačně rozhodnut, jaká prsa se mu líbí.

S Mélou vylézali po práci na skálu nad rybníkem a recitovali. V roce 1964 se stal jejich oblíbencem americký básník Robinson Jeffers. Výbor z jeho básní pod názvem Básně z Jestřábí věže právě vydal Československý spisovatel ve svém Klubu přátel poezie. A tak ze skály nad Kladským rybníkem znělo:

Čas pro toho – kdo zpola promarnil
letní pasát – aby si hvízdal na zimní bouři
a na vysoké slepé útesy Terry incognito.

Tehdy byla ta slova recitovaná sedmnáctiletými mladíčky až směšná. Dnes jsou Jaroslavovým krédem. Sloganem zbytku života.

Pod skálou se skrývaly dvě hezounké dívenky, studentky gymnázia v Koperníkově ulici, a tajně poslouchaly dva mladé exhibicionisty a nadšence. Pak se i odtajnilly.

O prázdninách mezi prvním a druhým ročníkem gymnázia jezdil Jaroslav za Jiřinou stopem do jihočeského Tábora. Dívenka tam bývala u babičky v Čelkovicích, malé vesničce u řeky Lužnice hned pod Táborem. Jaroslava vítala v šedivé sukýnce zavěšené na jakémsi laclíku přes ramena a ve sněhobílé halence. Vyrazili spolu proti proudu řeky do Sezimova Ústí a ve vrbičkách na břehu Lužnice Jaroslav poprvé odhalil její malá prsa.

O příštích vakacích si Jaroslav s Mélou postavili stan na pravém břehu Lužnice mezi Bechyní a Týnem. Jiřina byla zase u babičky v Čelkovicích a za svou láskou do Bechyně přijížděla každý den elektrickým vláčkem – Elinkou, dychtivě zdolávajíc její 24 km dlouhou trať. Mélu poprosili, ať si jde vylepšit kondici běháním a milovali se ve stanu. Dva kousky plavek spadly z Jiřiny tak lehce.

Jaroslavovi a Jiřině se v Kladské tak líbilo, že sem spolu vyrazili i mimoškolně. S nadlesním si domluvili brigádu. Jaroslav pomáhal v kovárně, Jiřina uklízela v hasičské zbrojnici nebo se oháněla hráběmi. Tentokrát ovšem spalili spolu v lesním srubu kousek od zámečku.

„Jak tomu, co spolu děláme, budeme říkat?“ ptala se romantická dívenka Jaroslava, hledajíc správné slovo pro jejich milostné hry. Stará vžitá slova jí nestačila, chtěla slovo nové a vlastní, jež by dostatečně popsal jejich duchovní a tělesnou lásku, přinášející s sebou i radostné, veselé a úsměvné zážitky.

Ve školním roce Jaroslav jezdil za Jiřinou ráno před vyučováním z Libně do bytu její maminky v domě číslo 9 v Chodské ulici na Vinohradech. Maminka odcházela časně ráno do práce, a tak manželská postel, v níž s Jiřinou spala, byla ještě vyhrátá.

„Nikdy nezapomenu na tvůj mohutný hrudník!“ slibovala Jiřina Jaroslavovi po rychlém milování. Oblékli se a utíkali na tramvaj, protože v osm hodin jim začínalo vyučování na libeňském gymnáziu. Jindy přijela Jiřina před vyučováním za Jaroslavem.

Když nebyl čas na milostné setkání ráno, vydali se odpoledne po škole podél dolního toku říčky Rokytky a pak po nábřeží Vltavy a hledali skryté místo. Našli je třeba až v Tróji. Nebo večer na Petříně. Na cestičce mezi stanicí lanovky a hvězdárnou spolu tančili valčík a přitom zpívali: „...natrhám ti časně k ránu plnou náruč tulipánů...“

Nehled' na češtinu, dávno už píšu maximálně recepty, začíná Jiřina svoji dnešní vzpomínku.

*Bez vyhraněných zájmů, výborná žačka s předpoklady ke studiu. Příjímačky jsem dělat nemusela - měla jsem samé, takže své budoucí spolužáky poznávám až na chmelu – můj už druhý, byla jsem i v 9. třídě, vlastně dle dnešních měřítek zneužívání dětské práce, ale vzpomínky na celý život. Ubytování nad kra-
vínem, sympatická paní profesorka Krátká. Práce mi nevalila, vyrovnala jsem se i s hygienickými podmínkami a sprchováním jednou týdně v hornických šatnách. Ti visalci na řetězech půso-
bili dost strašidelně.*

Začala škola, nevím, proč vzpomínám na důstojnou budovu gymnázia Na Zámečku v barvě červenohnědé, asi to není pravda, ale já ji tak mám. Volejbalové hřiště pod školou (na tom jsem jednou zavinila prohru naší třídy) a stadion, tam jsem zase vyhrála skok daleký a psalo se o tom v nějakých novinách.

Park – na ten mám výraznější vzpomínky (později). Kouřit jsem tam, jako kluci místo oběda, nechodila.

První školní den – přicházím na poslední chvíli (to mi zůstává celý gympl a vlastně chodit včas jsem se naučila až v práci, dnes nedochvilnost nesnáším) a zbývá pro mne místo v první lavici vedle Jarušky. Nepěkná, obtloustlá dívka, ale ráda fotografovala a díky ní máme fotky ze společných brigád. Ze základky jsem znala Edu Kučeru, měla jsem k němu hezký vztah skrze jeho maminku, byla to taková laskavá a noblesní paní, učila nás ruční práce. Jeho einsteinovsky rozevlátá hlava – je mi líto, že už není mezi námi.

Dana a Julie – dvě odstrašující šprtky, Blanka – tu jsem potkala v tanečních – taneční mistr Brouček – Obecní dům – ach ta krása v takových prostorách, tančit jsem se moc nenaučila, ale bylo to krásné.

Prvním ročníkem proplouvám bez větších problémů. Má lavice byla ve středu a vpravo seděl takový velký kluk s modrýma, trochu vykulenýma očima, zajímavý. Ale čím mě vlastně zaujal,

nevím. Nevím, jak vznikla ta první láska, kdy nastal ten osudný okamžik. Pamatuji se na první „kapří“ pusu v parku, kdy jsme spolu začali chodit – v březnu? Na Velikonoce jsme spolu již jeli do Tábora a podívat se na chatu, na zpáteční cestě jsem měla doslova ulíbané rty. Život dostal trochu jiný rozměr. Trochu jsi mě zkazil, ale rozšířil obzory, kouzlo staré Prahy, pamatuješ na Ledeburské terasy a meruňky?

Výtvarné umění? „Co kdybychom studovali kunsthistorii?“ jsi prohlásil před galerií na Národní.

Kladská – kouzelný lovecký zámeček v nádherné přírodě – lesní brigáda. Zatímco ostatní válčili na louce, my se toulali (a jiné věci) po lesních cestách.

Profesor Kohout vtrhnul do dívčí ložnice a ujišťoval se, že spím na své posteli. Také se nám děvčatům líbil jeden lesník a byly jsme zklamané, že je ženatý. A motaly jsme se kolem koní s patřičným odstupem a cikáni zase kolem nás. Poklady na půdě.

První E jsem zakončila s vyznamenáním, ty jsi měl nějaké trojky, maminka mi volala, že je to kvůli mně.

Vzpomínám na ranní návštěvy u tebe, ratanová křesla, siamská kočka a udýchané dobíhání do školy.

Léto – Tábor, Lužnice. Pak opět Kladská, ty, Jitka Vejdovská, Pepík Briscejn. Nevěděli, co s námi, tak jsme hrabali seno, uklízely (já s Jitkou) hasičskou zbrojnicí a pak jsme se dozvěděli, že zámeček vyhořel. Trvalo nějakou dobu, než jsem zjistila, že stříkačka byla zapůjčena někam jinam a hadice, které jsme při úklidu zbrojnice smotávaly, se nezaúzlovaly naší vinou.

A další chmel – a začalo se nad naší láskou zatahovat. Chodí po korze s Miladou – hlásili mi zvědi. Co jsem mohla dělat? Prát se o tebe? Tak jsme chodily kouřit za stodolu, zpívat s kytarou. Odjel jsi předčasně a ve škole to již bylo jasné – růžoví, zadýchaní jste přibíhali do školy a já věděla, co předcházelo.

Druhý jahň – na matiku Petr – zkáza, neuměl ji pořádně sám, tak co my, matikou nepolíbení – stala se pro mne hororovým předmětem. Petr vždy rozpočítal nějaký příklad a čekal na zvo-

nění, aby mohl říct – dopočítejte si to doma, což zvládli jen ti lepší. Ostatní se propadali do nevědomosti částečné či úplné. (Ivanka Němečková – vypjatá prsa – nádech a ...nic.)

Dlouhé dojíždění (Vinohrady, Karlák) nás spřátelilo se Slávkou Štádlarovou. Marně vzpomínám, jestli to byla opravdu trojka, která jela v 7.15, a pokud jsem ji nestihla, přišla jsem pozdě. Anebo jsme si daly spicha na Václaváku a jely čtrnáctkou, jednou jsem na to zapoměla a Slávka přijela dost pozdě a už ve dveřích mi ukazovala, že mi dá šumivku na bradu.

Nebozízek – nevím, co jsme slavili, Pepa Muláček vytahoval legitimaci jako jediný zletilý a my se příjemně namazali, šli pak průvodem – opět Ledeburské terasy, kde jsme sebrali květináče (vandalové) a kráčeli po schodech slavnostním průvodem – kde jsme ty květináče odložili – bůhví.

Na Nebozítku se odehrával i náš maturitní večírek. Kouleli jsme sudy dolů po stráni.

Maturitní ples v Lucerně – bylo to krásné, v tom je Praha nena-hraditelná. Na hlavě (z dnešního pohledu) nemožný proplétaný drdol a namazaný Petr, profesor matematiky, nám vykládal o stropě, který máme každý a nad který už nemůžeme, protože nám to není dáno.

Kolem tebe se seskupili „najaření“ hoši, Méla, Jarda atd. Ho-vory s profesorem Gardavským ve sklepním kabinetě. Šedé kalhoty, bílá košile, černá vestička, deštník – tak ses mi líbil, když jsi sklouznul do vytaháných svetrů, přátelství s Johanou atd. – to jsme se již vzdalovali.

Tvé osudové setkání s básněmi – Klub poezie – začátků jsem se účastnila, dokonce i přednášela, předposlední vystupování před veřejností, pak ještě Vrtbovská zahrada, úžasné okno, tam jsi mě zachránil náповědou. Ale začala se tam shlukovat poněkud snobská společnost, afektované chování, mluvení o ničem – to mi nesedělo. Objevil jsi rusovlásku Oldřišku a já definitivně pochopila, že tvé srdce je široké a já to potřebuju jinak.

Rodiče spolužačky Míly vlastnili malou chatičku, jakýsi tramský srub, v údolí potoka Kačáku kousek od Horního Podkozí. Od rodného Kladna to bylo, co by kamenem třikrát dohodil, a tak není divu, že se Jaroslavovi líbila nejen Míla, ale i sroubek. Posvětili jej se spolužačkou a pak tam jezdili i s přítelem Mélou a jeho Alenou.

Strávili v chatičce silvestrovskou noc. Původně měli být ve čtyřech, ale pak se něco nevydařilo, a tak zůstali jen tři. Byli vybaveni čtyřmi lahvemi Gruzínského bílého vína, tehdy jedné z nejlevnějších značek. Méla s Alenou spali v podkroví, tedy spíš na půdičce, kde se dalo jen ležet, opuštěný Jaroslav v přízemí přikládal do litinových kamínek.

Na chmelové brigádě koncem prázdnin v roce 1964 si Méla a Jaroslav vymysleli Divoké víno. Rozhodli se vydávat svůj vlastní literární časopis. Pojmenovali jej podle básně polského autora Konstanty Ildefonse Gałczyńskiego Dzikie wino – Divoké víno. A taky nechtěli být krotcí, chtěli být divocí. První číslo časopisu vyšlo v září 1964 v nákladu tisíc výtisků. Scházeli se s mladíčky – umělci a s poetickými pannami ve sklepě domu číslo 4 v libeňské Krejčího ulici a recitovali básničky. Někdy svoje, jindy uznávaných autorů. Výběr autorů byl spíš náhodný, jak vyplývá z nahlédnutí do programů otištěných v Divokém víně – Jeffers, Aragon, Urbánková, italská renesanční poezie, Hrubín či Michelangelo.

Jaroslav a Méla byli posedlí básničkami. Méla je psal pro svoji lásku Alenu Háchovou. Nestálý Jaroslav chvíli pro Jiřinu, Mílu nebo pro Radku.

RADANĚ

Ve staré knihovně jsem našel vzpomínky,
schované tam rukou mé maminky,
mezi stránkami zastrčené knihy básní,
pak na pohovce s přehozem a vyrudlou třásní.

Vypadl mi čtyřlístek z knížky,
než dopadl na podlahu z té výšky,
rozlétl se na zažloutlý smutný prach,
co odjakživa pokrývá jen regály, vzpomínky a strach.

Už tři dny se na mne dívají
tři karafiáty od tebe do červena –
dal jsem jeden jejich lístek do knížky potají.

A prosil jsem pak za spásu našeho mládí
a myslil jsem na dynamiku tvého jména
a na skutečnost tvé hlavy.

Zdá se, že karafiáty byly tehdy oblíbenou kytkou.

Radka studovala na karlínském gymnáziu a o to byla exotičtější. Bydlela v domě na rohu Křížíkovy a Vítkovy ulice a Jaroslav za ní přijížděl z Palmovky tramvají. Když vystoupil, zapálil si cigaretu, aby ji mohl vzápětí před přicházející Radkou s divadelním gestem odhodit a zašlápnout.

Radka měla prsa velká a kulatá a Jaroslav je zkoumal na nábřeží Vltavy a byl udiven jejich velikostí. Dál vpuštěn nebyl. Radku to – zdálo se – příliš nevzrušovalo.

Když byla pozvána na Jaroslavův maturitní večírek, na útržek papíru ve vinárně Barberína napsala básničku pro Jaroslavovu spolužačku a taky milenkou Mílu. Teprve po letech, když Radka emigrovala do Švýcarska a našla si tam svoji lesbickou lásku, Jaroslav pochopil příčinu své mizivé milostné úspěšnosti.

Radku vystřídala básnířka Helena, černovlasé židovské děvče se zá-
dumčivým pohledem v krásných tmavých a hlubokých očích. Studovala
uměleckoprůmyslovou školu na Žižkově.

Vzájemně se malovali, psali si básničky a říkali si je i při milování. Jeden verš Helena, jeden Jaroslav. Když neměli kam se svou láskou jít, půjčili si v turistickém oddílu Pionýrského domu v Karlíně malý stan, postavili jej na stráni chudých lásek na hoře Vítkově a milovali se pod jeho plátěnou stříškou.

Za milováním a se stanem spolu jezdili i do údolí potoka Kačáku. Vystoupili z vlaku v Unhošti a nesouce stan a spací pytle, vydali se po lních cestami do Podkozí, pak ze stráně dolů na romantická místa kolem staré trampské osady Údolí oddechu. Je s podivem, že zamilovaný Jaroslav vůbec složil maturitní zkoušky.

1

2

3

4

❶ Se spolužačkou Zuzankou Vinklerovou v parku Na Zámečku (rok 1963).

❷ Srub v údolí oddechu u Kačáku (rok 1964).

❸ Zřejmě maturitní fotografie. Naposledy bez vousů (rok 1965).

❹ Spolužačka z gymnázia Na Zámečku a první láska Jiřina Janovská.

❺ Na pravém břehu Lužnice pod Bechyní. Čeká na Jiřinu (prázdniny 1964).

❻ Spolužáci z gymnázia na lavičce v parku Na Zámečku. Jiřina stojí vlevo (rok 1964).

❼ Gymnázium, autor sedí zcela vlevo.

❺

❻

❼

Méla Machálek popsal svoje vzpomínky v deníku:

Pátek 13. září 1963

Začalo to vše už o prázdninách. Uvažovali jsme s Jaroslavem o partě, kterou bychom mohli dát dohromady. Mohli bychom to zkusit s Jiřinou, Mílou, Máňou, Jardou, Robem, Jitkou a samozřejmě s námi dvěma. Bylo by ideální dát dohromady takovou skupinu lidí, kteří by si rozuměli, měli si stále co povídat a byli by schopni shodnout se a být činní po všech stránkách.

V těchto dnech jsme začali budovat klubovnu v Krejčího ulici. Zanedbaný sklepní prostor bez záchodu se podařilo dostat do podoby, že se tam mohli setkávat lidi, aby zde poslouchali představení našeho „Divadla poezie“, zapojili se do jam sessions nebo text appealů, kde měl každý možnost recitovat své poetické výtvary, nebo jsme vášnivě debatovali o problémech dospívajících dětí. Pracovali jsme velmi zaujatě a tvrdě. Každý podle svého. Největšími pracanty byl samozřejmě Jaroslav a já, s námi držel krok i Jarda. Byli tam i tací, např. Michal, kteří přišli, pronesli několik rad, jak se má řešit ten nebo onen problém a s výmluvou na něco velmi důležitého bez přiložení ruky odešli. Robert, ten vždy věděl jak rychle zmizet, oškrabal půl zdi a po hodině se po anglicku vytratil. Velice nám pomohl i Pavel Kačírek, který se ukázal jako pilný a čas nehlídající pracant.

19. října 1963 jsem začal chodit s Alenou Háčovou.

Ve stejný čas vstupuje do děje Alena Hejnová, kterou okamžitě uchvátil Jaroslav.

13. listopadu 1963

Začaly problémy s naším klubem. Mluvili jsme o něm s naším třídním Janem Petrem. Dověděli jsme se, že o klubu mluví celá škola a že jeho pověst není právě nejlepší. Pověsti říkají, že je to sídlo neřesti, že se tam pije a kouří. Když jsme se mu snažili vysvětlit, že tam čteme poezii, nevěřil nám. Také nám vytkl, že děláme

problémy dalším lidem, které strháváme na šikmou plochu. Pohrozil nám, že nás zničí a bude o všem informovat rodiče na třídní schůzce. Nakonec tak neudělal.

29. listopadu 1963

V partě lidí, která chodí do klubu, nastaly velké problémy, spočívající ve vzájemném párování a rychlých změnách ve složení jednotlivých párů. Řeší se neustále nejrůznější vztahové záležitosti a v té době se začalo používat sloganu „významnosti ve vedlejší místnosti“, který diskutující pár řešící banální věci vyzýval, aby si své bolístky řešili v soukromí.

Vánoční prázdniny 1963

Společný zájezd party do Německa. Z tohoto zájezdu, který byl plný alkoholu a byl hezký i ubytováním ve společné noclehárně, mám schované fotky – krásné mladičké holky v nočních košilkách a pyžamkách. Při cestě autobusem, kde mimo nás byli i „slušní“ lidé, vznikl pokřik „ČSM jde čurat, ČSM jde blejt“.

1. ledna 1964

Byl to krásný Silvestr. Celá parta jsme byli u Jaroslava a strašně rychle to uteklo. Už to skončilo, je to zvláštní, když si vzpomenu, jak moc jsme se na ten poslední den roku všichni těšili a najednou jeden krásný večer, jako kdyby odvál vítr. Silvestr 1963 už nikdy nebude. Na Silvestra 1964 už mi bude 18 let, a kdo ví, co dál.

4. března 1964

Děláme nyní poezii s největším vypětím sil. V našem divadle poezie uvádíme několik pořadů najednou a moc si od toho slibujeme.

Nedávno se Jaroslav sešel se svojí spolužačkou Zuzanou Vinklerovou – Tomanovou, s níž chodil nejen na základní školu, ale i na gymnázium. Malinká Zuzanka se ani příliš nezměnila. Pravda je, že starý muž ji už neposuzoval jako potenciální milenku.

Zuzanka bydlí celý život ve stejném domě v ulici Novákových. Vzpomínali spolu na gympl a na základní školu. A z celého gymnázia nejvíc na lesní brigádu v Kladské u Mariánských Lázní.

„Hajný nás ráno naložil do nějaké káry a odvezl s miliónem stromků do lesa, ať je zasázíme do dř 30 x 30 centimetrů. A odjel. Bylo nás pět holek, určitě tam byla tvoje Jiřina a Slávka taky. Svlékly jsme se nejdřív do kalhotek a do podprsenek, pak nahoře nic, pak už ani dole nic, a opalovaly jsme se. Hajného jsme v poledne vyděsily, ale právě na to jsme asi hrály. Stromky jsme sice zasázely do dř, ale po několika,“ vzpomíná nadšeně Zuzanka.

Došlo i na Jaroslavovy předky a padlo jméno Duras či Důras.

„Mary Durasová byla moje teta!“ zaradovala se Zuzanka, vzpomínajíc na uznávanou českou sochařku, žákyni Jana Štursy, jež zemřela v roce 1982 v požehnaném věku 84 let. Za svoji ženskou postavu V dřepu získala na Světové výstavě v Paříži v roce 1937 zlatou medaili.

„Jsme tedy příbuzní, Zuzanko. Že jsme si to neřekli už dávno!“ radoval se i Jaroslav.

Posílám pár informací, moc toho není, ale už to tak vypadá, že špetičku krve máme společnou.

Můj dědeček z máminy strany – tedy otec mojí máti – měl sestru Johanu, rozenou Mysykovou, a ta se provdala za rakouského generála Adolfa Durase. S ním měla tři dcery – Mary, Grete a Hani – a jednoho syna – jméno neznám. Teta Mary se narodila 10. 5. 1898 ve Vídni. Její první muž byl Max Kopf, akademický malíř, s kterým žila dlouho v Americe. Kopf byl blízkým přítelem Gregory Pecka a kamarádila s ním tedy i Mary. Žila deset let v Anglii, kde sošila mimo jiné Winstona Churchila a často se s ním vídala. Pa, brácho!

Zuzana

Pokrevní příbuzní určitě nejsme, milá Zuzanko, zalitoval Jaroslav. Zato mě a tvoji tetu Mary Durasovou nějaká ta kapička krve skutečně pojí.